

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

12-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00-TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahammadovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy hodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00-IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafuz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00-FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00-FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00-YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi

Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich - yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00-PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pyedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna - pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00-PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo‘limi psixologik xizmat boshlig‘i.

22.00.00-SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po‘latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O‘zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00-SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo‘tayeov Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O‘zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar bo‘yicha dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefonlar:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Turg'unov Sherzod Abduvositovich

FARG'ONA VILOYATI SANOAT KORXONALARINING MODDIY-TEXNIK HOLATI VA ULARNING SANOAT ISHCHILARINING MEHNAT MUHOFAZASIDAGI AHAMIYATI HAQIDA AYRIM FIKR MULOHAZALAR (Farg'ona viloyatida 1950-1970-yillarda chop etilgan vaqtli matbuot nashrlarida e'lon qilingan maqolalar tahlili asosida) 13-19

Qalandarov Hamza Hamroqul o'g'li

SOVET HOKIMIYATINING O'ZBEKISTONDA YURITGAN ATEISTIK SIYOSATI VA XUDOSIZLAR JAMIYATI FAOLIYATI 20-23

Berdiyev Abduvali Abdug'aniyevich

XVIII-XIX ASRLARDA XIVA XONLIGINING ERON VA ROSSIYA BILAN SIYOSIY VA IJTIMOYIY ALOQALARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR 24-32

Соъуб Раъноб

KAMBAFALLIK VA UNI QISQARTIRISH MUAMMOLARI 33-42

Abdimov Minov Oybek Bektemirovich

MARKAZIY OSIYO MINTAQASIGA ILMIY QARASHLAR VA KONSEPTUAL MASALALARNING AYRIM JIHLARI 43-48

Toshpulatov Nurbek Boboqul o'g'li

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA SAMARQAND VILOYATI BOZORLARI VA KARVONSAROYLARI TARIXI 49-53

Temirova Munira

ESKI TERMIZ SIMOVKO'ZACHALARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 54-58

Sattorova Shahlo

SHAYBONIYLAR DAVRIDA JO'YBOR XO'JALARINING BUNYODKORLIK FAOLIYATI 59-63

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Yazdonova Saxiba Kurbanovna

KIBERMAKON: TA'LIM, TARBIYA VA IQTISODIY TA'SIR TENDENSIYALARI 64-72

Taniev Ahmadjon Bahromovich

TUРИЗМ, ГЛОБАЛЛАШУВ ВА САВДО: УЛАРНИНГ АТРОФ-МУХИТГА ТАЪСИРИ 73-82

Ходжаниязов Элбек Сардоревич

XORAZM VILOYATI DA TUРИЗМ TRANSPORTI ХИЗМАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ОМИЛЛАРИ ТАХЛИЛИ 83-93

Raximov Bahromjon Ibroximovich, Ibrohimova Maqsuda Muhammadjon qizi

O'ZBEK SANOATINING INNOVATSION TARAQQIYOTI VA IQTISODIY O'SISHDAGI ROLI 94-99

Ahmedov Adham Djalolovich

AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA FUQAROLARNING O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARI FAOLIYATINI SAMARALI TASHKIL ETISH 100-105

Ablazov Nurillo Xusanboyevich

QURILISH KORXONALARI DEBITORLIK VA KREDITORLIK QARZLARINI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 106-112

<i>Абдурахманов Мухторали</i> ЎУДУДИЙ КЛАСТЕРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ БОСҚИЧЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ	113-116
<i>Poshokulova Mohigul</i> BILIMLAR IQTISODIYOTINING ZAMONAVIY SHAKLLARI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIM TIZIMIDA	117-122
<i>Toxirov Akbarxon Toirxon o'g'li</i> INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI KORXONANING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH: YANGI IMKONIYATLAR VA TAHIDDLAR	123-131
<i>Sayfutdinova Nigina Furkatovna</i> O'ZBEKISTONDA INNOVATSIYALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIY AHAMIYATLARI	132-135
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Shakarov Oybek Xudoyberdi o'g'li</i> O'ZBEK XALQI ETOSFERASIDA KORRUPTION MUNOSABATLAR PAYDO BO'LISH SABABLARINING FALSAFIY TAHLILI	136-139
<i>Жўрамуродов Нодир Ғайбуллаевич</i> ЖАДИДЛАР ФАЛСАФАСИДА МИЛЛИЙ ҒОЯ, МИЛЛИЙ ЎЗЛИК ВА МИЛЛИЙ ҚАРАШЛАРНИНГ ШАКЛЛАНИШИ	140-144
<i>Sayidova Muhabbat G'afforovna</i> GLOBAL AXBOROTLASHUV TENDENSIYALARINING MILLIY VA MA'NAVIY QADRIYATLARGA TA'SIRI	145-149
<i>Kuraxmedov Azamat Erkinovich</i> SAMARQAND JADIDCHILARINING TURKISTON MA'RIFATPARVARLIK FALSAFASI RIVOJIDA TUTGAN O'RNI	150-153
<i>Umarova Feruza Rozibayevna</i> O'ZBEK XALQI MA'NAVIY MADANIYATI RIVOJLANISHINING ASOSIY XUSUSIYATLARI	154-156
<i>Samijonov Azizbek Ismoiljon o'g'li</i> KIBERXAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING FALSAFIY-KONSEPTUAL TAHLILI	157-161
<i>Begbudieva Parvina Shoxruxovna</i> THE CONTRIBUTION OF MAHMUDHODJA BEHBUDI TO THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF EDUCATION SYSTEM OF TURKESTAN	162-166
<i>Aytbayev Mansurbek Yusupovich</i> MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIY AQL-ZAKOVAT TO'G'RISIDA	167-173
<i>Muslimov Sherzod Akbarovich</i> ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MA'NAVIY MEROSI: JAMIYAT, SIYOSAT VA SHE'RIYAT	174-178
<i>Jantayev Maqsud Ibragimovich</i> MUHAMMAD AL-XORAZMIY: MATEMATIKADAN FALSAFAGACHA BO'LGAN ILMIY IZLANISHLAR	179-184
<i>Norova Malika Fayzulloyevna</i> TASAVVUF TA'LIMOTI VA UNING SAYFIDDIN BOXARZIY DUNYOQARASHIGA TA'SIRI	185-191

<i>Gulova Anorgul Axtamovna</i> O'ZBEKISTONDA ALISHER NAVOIY ASARLARIGA BO'LGAN MUNOSABAT	192-196
<i>Absattorov Baxtiyor Mamarasulovich, Karimova Gulchehra Abdulkarimovna</i> BURCH VA MAS'ULIYAT TUSHUNCHALARINING TARIXIY-NAZARIY, AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY TALQINI	197-205
<i>Berdikulov Chingiz Dusmuradovich</i> IJTIMOIY MULOQOT-SHAXS INTELLEKTUAL MADANIYATINING SHAKLLANISH OMILI	206-211
<i>Mamarasulov Baxriddin Shakasimovich</i> MILLIY-MA'NAVIY YUKSALISH – MAMLAKATIMIZ MA'NAVIY TARBIYA TIZIMINING YANGI STRATEGIYASI SIFATIDA	212-216
<i>Nurmatov Kamaridin Shamsiyevich</i> JAMIYAT TARAQQIYOTIDA ADOLAT TUSHUNCHASINING O'RNI	217-221
<i>Bekpo'latov Ulug'bek Rahmatulla o'g'li</i> JAMIYAT TARAQQIYOTIDA SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGINI TA'MINLASHNING DIALEKTIK TAHLILI	222-228
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Berdiyeva Muqarrama Anvarovna, Chernova Natalya Vasильevna</i> СТРАТЕГИИ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОГО ПОДХОДА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ	229-234
<i>Жамаҳматов Каромиддин Айнилло ўғли</i> БУРҲОНИДДИН ТЕРМИЗИЙ АСАРЛАРИНИНГ САЛЖУҚИЙЛАР ДАВРИДА ЯРАТИЛГАН ТАСАВВУФИЙ МАНБАЛАРГА ТАЪСИРИ	235-243
<i>Temirova Aziza Muzaffarovna, Uralova Oysuluv Poyan qizi</i> ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA “KO'K” SIFAT BELGISINING SEMANTIK XUSUSIYATLARINING TADQIQI	244-247
<i>Mansurova Mohinur Akmal qizi</i> HAJVIY TAFAKKUR TABIATI – SATIRA VA YUMOR TUSHUNCHASI	248-252
<i>Яркулова Фотима Усмановна, Исломова Марьям</i> ИМЕННОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ В ПОВЕСТЯХ И.С.ТУРГЕНОВА	253-257
<i>Murodova Muqadas Ikromovna</i> XX ASR INGLIZ VA O'ZBEK ADABIYOTIDA YARATILGAN SATIRIK ASARLAR TADQIQI	258-263
<i>Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna</i> O'ZBEK ADABIYOTIDA LATIFA JANRI TARAQQIYOTI VA TAHLILI	264-268
<i>Davronov Shekroz Abrorovich</i> OG'ZAKI TARJIMA VA UNDA KOMPRESSIYANING ROLI	269-273
<i>Begmatov Azizbek Tursunbayevich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI ONOMASTIK BIRLIKLAR TADQIQI	274-280
<i>Ibragimova Moxiraxon Anvarovna</i> NUTQIY AKTLAR TASNIFI	281-285
<i>Расулова Истода Абдулатифовна</i> К ПРОБЛЕМЕ ДЕФИНИЦИИ ЯЗЫКОВЫХ УНИВЕРСАЛИЙ: ИССЛЕДОВАНИЕ ИНВАРИАНТНЫХ СВОЙСТВ В КОНТЕКСТЕ ЯЗЫКОВОЙ ВАРИАТИВНОСТИ	286-293

<i>Obidova Go'zalxon Ma'rufjon qizi</i> O'ZBEK TILIDA OMAD VA OMADSIZLIKNI NOMLOVCHI LEKSIK VA FRAZEOLGIK BIRLIKLAR	294-299
<i>Furkatova Maxliyo To'lqin qizi</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI SHAXS-SON KATEGORIYASI	300-309
<i>Baxramov Xabibillo Sadikovich</i> INGLIZ TILIDA "POISON-ZAHAR" KONSEPTINING SEMANTIK XUSUSIYATLARI	310-315
<i>Тухтаев Сирожиддин Тошпўлатович</i> ПАРЕМИОЛОГИЯДА САХИЙЛИК КОНЦЕПТИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ	316-323
<i>Qiyomov Shohabbosxon Sharofiddin o'g'li</i> XATTOTLIK SAN'ATINING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	324-327
<i>Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna</i> YOLG'IZLIK FENOMENINING PSIXOLOGIK, IJTIMOY VA EKZISTENSIAL ASPEKTLARI	328-331
<i>Qayumova Mohinur Murodullayevna</i> LEXICAL-SEMANTIC FEATURES OF THE CONCEPT «STEP» IN THE ENGLISH LANGUAGE	332-337
<i>Sayipova Dilafruz Rahimovna</i> O'ZBEK NASRI TARAQQIYOTIDA "BOBURNOMA"NING AHAMIYATI	338-342
<i>Diyarov Akmal To'lqin o'g'li</i> INGLIZ TILIDAGI BOG'DORCHILIK TERMINLARINING GENETIK-ETIMOLOGIK TAVSIFI	343-348
<i>Атаназарова Шохида Бахрамовна</i> РЕКЛАМАДА ИЛЛОКУЦИЯ ВА ПЕРЛОКУЦИЯНИНГ АМАЛГА ОШИШИДА БИЛБОРДЛАРНИ АҲАМИЯТИ (РЕКЛАМА БАННЕРЛАРИ МИСОЛИДА)	349-353
<i>Matadqulova Kamila Abduxoliqovna</i> ANCIENT EGYPTIAN LITERATURE: THE OLD, MIDDLE AND NEW KINGDOMS	354-364
<i>Alimova Dilrabo</i> SHARQ ADABIYOTIDA QASIDANING TARIXIY TAKOMILI	365-373
<i>Abduqaxxorova Nargiza Rustamovna</i> RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI TOPISHMOQLARNING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI	374-379
<i>Курбонова Нодира Розиковна, Пулатова Сабина Шарифовна</i> ЛИТЕРАТУРНЫЙ АНАЛИЗ ТЕМЫ УТРАЧЕННОЙ РОДИНЫ В РОМАНЕ ВЛАДИМИРА НАБОКОВА «МАШЕНЬКА»	380-390
<i>Khamidov Tohirjon Olmos ogli</i> ANALYSIS OF TYPES OF ENGLISH PHRASAL VERBS ACCORDING TO THE STRUCTURE	391-396
<i>Umurzakova Kommuna Xursanovna</i> O'ZBEKISTON IJTIMOY TARMOQLARIDA YOSHLAR NUTQIDAGI O'ZGARISHNING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI	397-402
<i>Habibullayeva Shoira Shukurillayevna</i> ONA TILI DARSIDA GAP BO'LAKLARI VA ULARNI TAHLIL QILISH METODIKASI	403-406

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Itomov Nurillo Fayzullayevich</i> ТА’МИНЛОВЧИ ТО’ЛОВ – МАЈБУРИЯТЛАРНИ ТА’МИНЛАШНИНГ ЯНГИ УСУЛИ СИФАТИДА	407-414
<i>Салаев Нодирбек Сапарбаевич</i> ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИДА ДЕКРИМИНАЛИЗАЦИЯ: МОҲИЯТИ, ТУРЛАРИ ВА АҲАМИЯТИ ХУСУСИДА АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР	415-431
<i>Ходжиев Юнус Мухитдинович</i> МУЛК ҲУҚУҚИ БЕКОР БЎЛИШИНИНГ ШАХС ИХТИЁРИГА БОҒЛИҚ БЎЛМАГАН АСОСЛАРИНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ	432-436
<i>Сайдивалиева Хуршида</i> БОЛАЛАРНИ ОИЛАГА ТАРБИЯГА БЕРИШ ЮЗАСИДАН ВУЖУДГА КЕЛУВЧИ МУНОСАБАТЛАРНИ КЕЛИШУВЛАР АСОСИДА ТАРТИБГА СОЛИШ МАСАЛАЛАРИ	437-445
<i>Миқитов Вобур</i> THE LEGAL NATURE OF E-COMMERCE IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	446-451
<i>Raimova Nargiza Doroyevna, To‘uchiyeva Bahora Otabekovna</i> PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS	452-459
<i>Чориева Хуршидабону Хуррам қизи</i> ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ВАСИЙЛИК ВА ҲОМИЙЛИК ОРГАНЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	460-468
<i>Toshkanov Nurbek Bahriddinovich</i> UNDIRUVNI INTELLEKTUAL MULK OBYEKTLARIGA BO‘LGAN HUQUQLARGA QARATISHNING AYRIM FUQAROLIK-HUQUQIY MASALALARI	469-478
<i>Kubaeva Ismigul Farhod qizi</i> CHALLENGES OF BLOCKCHAIN TO LAW AND STATE	479-484
<i>Юсупов Ўктамбой Абсаматович</i> ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДАГИ КОРРУПЦИЯВИЙ ҲУҚУҚБУЗАРЛИККА ҚАРШИ КУРАШДА ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	485-491
<i>Баходирова Сабина Улугбек кизи</i> РОЛЬ ЭКСПЕРТИЗЫ ПРИ КВАЛИФИКАЦИИ УМЫШЛЕННОГО ТЯЖКОГО ТЕЛЕСНОГО ПОВРЕЖДЕНИЯ	492-503
<i>Эгамбердиев Ферузбек Аскаржон угли</i> НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНСТИТУТА ХОДАТАЙСТВ КАК СПОСОБ ЗАЩИТЫ ПРАВ УЧАСТНИКОВ НА ДОСУДЕБНОМ ЭТАПЕ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	504-508
<i>Ibrohimov Behzodbek Bahromjon o‘g‘li</i> O‘ZBEKISTONDA MOLIVAVIY HUQUQIY MUNOSABATLAR ASOSI VA AHAMIYATI	509-520
<i>To‘uchiyeva Bahora Otabekovna, Raimova Nargiza Doroyevna</i> PREVENTING FALSE AND MANIPULATIVE ADVERTISING IN SOCIAL NETWORKS	521-528

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Ibraximov Sanjar Urunbayevich</i> SPORT MASHG'ULOT JARAYONINI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY YO'LLARI VA TAMOYILLARI	529-539
<i>Urazkulova Anna Vitalyevna</i> OLIV TA'LIMDA RUS TILI FANINI O'QITISHDA MUSTAQIL TA'LIMNING TOPSHIRIQLARINI ILMIY-PEDAGOGIK AHAMIYATI	540-545
<i>Қаршиева Дилбар Эшпулатовна</i> ПЕДАГОГИК КОМПЕТЕНЦИЯЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИДА МАЛАКАВИЙ АМАЛИЁТНИНГ ЎРНИ	546-550
<i>Ajiyeva Muxabbat Baxtibayevna</i> KIMYO FANI BO'YICHA MASHG'ULOTLARNI FANLARARO INTEGRATSIYA ASOSIDA TASHKIL ETISH	551-555
<i>Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna</i> O'QITUVCHILARNI KASBIY RIVOJLANTIRISHDA QIYOSIY TAHLIL: JARAYON VA FAOLIYATLI YONDASHUV	556-564
<i>Radjabova Gulnoza Giyosiddinovna</i> SHIFTING THE FOCUS OF CORPUS LINGUISTICS FROM RESEARCH TO CLASSROOM PRACTICE	565-570
<i>Акрамова Умеда Салиевна</i> ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ ДЛЯ УЧАЩИХСЯ С НЕРУССКИМ ЯЗЫКОВЫМ ФОНОМ	571-582
<i>Abdusattarova Zaynab Abdujalil qizi</i> МАТЕМАТИКА FANINI LOYIHAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYASI ORQALI O'QITISH ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA XXI ASR KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI	583-590
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i> SHAHMAT O'YINI ORQALI BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA FIKRLASH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	591-595
<i>To'xtayev Hasan Toshpo'latovich</i> ZAMONAVIY MAKTAB O'QUVCHILARINI MA'NAVIY-AXLOQIY TARBIYALASHDA KOGNITIV- PSIXOLOGIK TO'SIQLARNING TA'SIRI	596-599
<i>Yaqubov Fazliddin Muxitdinovich</i> JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	600-607
<i>Rahimova Dilshoda Baxriddinovna, Turatosheva Sadoqat Raxmatullayevna</i> OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH (SOTSIOLOGIK TAHLIL)	608-615
<i>Мадаминова Наргизахон Жахонгир қизи</i> МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРГА МОСЛАШТИРИЛГАН ВИРТУАЛ ЎҚИТИШ УСУЛЛАРИ	616-619
<i>Qodirov Xasanboy Oribjonovich</i> RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TEXNIKA OLIV TA'LIM SOHASI MUTAXASSISLARDA KASBIY-IJODIY SIFATLARNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	620-526

<i>Aliyeva Iroda Otabek qizi</i> МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМГА ХОРИЙ ТАЖРИБАСИНИ ҚО'ЛЛАШ БО'ҲИЧА МАВЖУД ТА'ЛИМ ТАЛАБЛАРИНИНГ ТАСНИФИ YUZASIDAN ТАҲЛІЛЛАР	627-631
<i>Ro'zimurodov Ilyos Azamat o'g'li</i> O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO MUTAFAKKIRLARINING CHOLG'USHUNOSLIKKA OID NAZARIYALARI: ABU NASR FOROBIYNING MUSIQIY TADQIQOTLARI	632-636
<i>Yaxshiboyeva Shahnoza Bahodir qizi</i> JAHON AXBOROT RESURSLARI ORQALI TALABALARNING TADQIQOTCHILIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK ASOSLARI	637-642
<i>Салиев Улугбек, Салиева Низора</i> ОБЩЕНИЕ МЕДИЦИНСКОГО РАБОТНИКА: РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ В ПРАКТИКЕ	643-648
<i>Маматкулова Угилжон Эшмирза кизи, Абдуллаева Дилбар Алимбаевна</i> МЕТОДИЧЕСКАЯ ИНФОРМАЦИОННАЯ ПЛАТФОРМА ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА, ИЗУЧАЮЩИХ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК, И ПУТИ ЕЕ РЕАЛИЗАЦИИ	649-655
<i>Муминова Офтобхон Каримовна</i> ИСТОРИЯ ЛАТИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНЕ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО СОВРЕМЕННЫХ ТЕРМИНОВ	656-661
<i>Ахмедова Уктамхон</i> РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАНЯТИЙ РУССКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКОМ ВУЗЕ	662-667
<i>Sattarova Markhabo Raxmonkulovna</i> ТА'ЛИМДА RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH	668-672
<i>Nuriddinova Robiya Bekjonaliyevna</i> МАКТАБГАЧА VA BOSHLANG'ICH TA'ЛИМДА МАТЕМАТИКА MASHG'ULOTLARINING UZVIYLIGINI TA'MINLASH YO'NALISHLARI	673-678

Received: 30 November 2024

Accepted: 5 December 2024

Published: 15 December 2024

Article / Original Paper

PERSONAL NUMBER CATEGORY IN UZBEK AND ENGLISH LANGUAGES

Furkatova Makhliyo To'liqin qizi

Doctoral student,

Samarkand State University named after Sharof Rashidov,

E-mail: furkatovamaxliyo@gmail.com

Abstract. This article focuses on the morphological analysis of the category of person and number in Uzbek and English from a functional-semantic perspective. The author compares the grammatical systems of both languages and provides a detailed analysis of their similarities and differences. The category of person and number is examined not only as a grammatical marker but also as an essential element that reveals the functional-semantic characteristics of the languages. In Uzbek, the category of person and number is closely linked to verb tense and mood, reflecting the richness and complexity of the language's morphological system. Personal and numerical affixes in Uzbek (e.g., -man, -san, -miz, -siz) are widely used, allowing the expression of person and number without the necessity of personal pronouns. In English, the category of person and number appears only in one tense—present simple—and is expressed by the **-s** ending, which is exclusively used in the third person singular (he/she/it). In other tenses, person and number are conveyed through auxiliary verbs (to be, have, will/shall). The author also emphasizes that, unlike Uzbek, the obligatory use of personal pronouns (I, you, he/she/it) in English is a significant distinguishing feature. The article explores the following differences between the categories of person and number in Uzbek and English:

- Uzbek has a greater variety of personal and numerical affixes, whereas English has a minimal number of such forms.
- In Uzbek, personal affixes can attach not only to verbs but also to other parts of speech (nouns, pronouns, adjectives), functioning as predicates. In English, such a phenomenon is almost absent.
- In Uzbek, personal affixes are closely interconnected with tense and mood categories, while in English, they are limited to the present tense.
- English requires personal pronouns to explicitly indicate person and number, whereas in Uzbek, this is often unnecessary, as the personal affixes already contain this information.

In conclusion, the author highlights the communicative significance of the person and number categories in both languages through examples and analyzes their role in translation. This article presents a valuable scholarly contribution for linguists and researchers studying the comparative aspects of Uzbek and English languages.

Keywords: person-number category, morphological analysis, functional-semantic, comparative analysis, english language, uzbek language, grammar.

O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI SHAXS-SON KATEGORIYASI

Furkatova Maxliyo To'liqin qizi,

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti doktoranti

Annotatsiya. Mazkur maqola o'zbek va ingliz tillaridagi shaxs-son kategoriyasini morfologik jihatdan funksional-semantik tahlil qilishga bag'ishlangan. Muallif har ikki tilning grammatik tizimidagi shaxs-son kategoriyasini taqqoslab, ularning o'xshashlik va farqlarini batafsil tahlil qiladi. Maqolada shaxs-son kategoriyasi nafaqat grammatik ko'rsatkich sifatida, balki tilning funksional-semantik qirralarini ochib beruvchi element sifatida ham ko'rib chiqilgan. O'zbek tilida shaxs-son kategoriyasi fe'lning zamon va mayl shakllari bilan chambarchas bog'langan bo'lib, bu tilning morfologik tizimida boy va murakkab tuzilishga ega ekani ko'rsatilgan. O'zbek tilidagi shaxs-son qo'shimchalari (masalan, -man, -san, -miz, -siz) keng ko'lamda qo'llanilib, gapda kishilik olmoshlari

qatnashmagan holda ham shaxs va sonni ifodalashi mumkin. Ingliz tilida esa shaxs-son kategoriyasi faqat bitta zamon — present simple (hozirgi oddiy zamon) doirasida -s qo'shimchasi orqali uchraydi. Bu qo'shimcha faqat uchinchi shaxs birlikda (he/she/it) ishlatiladi va boshqa zamonlarda shaxs-sonni ifodalash yordamchi fe'llar (to be, have, will/shall) orqali amalga oshiriladi. Muallif shuningdek, ingliz tilida har bir gapda kishilik olmoshlari (I, you, he/she/it) qo'llanilishi shart ekanini, bu esa o'zbek tilidan muhim farqlardan biri ekanini ta'kidlaydi. Maqolada o'zbek va ingliz tillarida shaxs-son kategoriyasining quyidagi farqlari keng yoritilgan:

- O'zbek tilida shaxs-son qo'shimchalari ko'pligi, ingliz tilida esa ularning minimal darajada ekanligi.
- O'zbek tilida shaxs-son qo'shimchalari fe'ldan tashqari boshqa so'z turkumlariga qo'shilib, kesim vazifasini bajara olishi, ingliz tilida esa bunday hodisa mavjud emasligi.
- O'zbek tilida shaxs-son shakllarining mayl va zamon kategoriyalari bilan bog'liqligi, ingliz tilida esa faqat hozirgi zamon bilan cheklanishi.
- Ingliz tilida shaxs va sonni aniq ifodalash uchun har doim kishilik olmoshlari qo'llanilishi shartligi, o'zbek tilida esa bunday holat ko'pincha lozim emasligi.

Maqola oxirida muallif har ikki tilning shaxs-son kategoriyasi kommunikativ nuqtai nazardan qanday ahamiyatga ega ekanini misollar orqali ko'rsatib, bu kategoriyalarning tarjima jarayonlaridagi o'zni va ahamiyatini tahlil qiladi. Ushbu maqola o'zbek va ingliz tillarini qiyosiy o'rganayotgan tadqiqotchilar va tilshunoslar uchun qimmatli ilmiy manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: shaxs-son kategoriyasi, morfologik tahlil, funksional-semantik, qiyosiy tahlil, ingliz tili, o'zbek tili, grammatika.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I12Y2024N47>

Kirish. Shaxs va son kategoriyasi turli tillarning grammatik tuzilishida markaziy o'rin tutadigan lingvistik hodisadir. Ushbu kategoriya fe'l va ega (subyekt) o'rtasida grammatik moslashuvni ta'minlash orqali gapning sintaktik yaxlitligini saqlaydi. Shuningdek, shaxs va son kategoriyasi tilning kommunikativ funksiyasini to'laqonli bajarish uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi, chunki u gapda ishtirok etayotgan shaxslarning kimligini va son jihatidan qancha ekanligini aniq ifodalashga yordam beradi.

Tilshunoslikda shaxs kategoriyasi gapning kimga nisbat berilayotganini, ya'ni so'zlovchi, tinglovchi yoki uchinchi shaxsга tegishli ekanligini aniqlashga xizmat qiladi. Boshqa tomondan, son kategoriyasi gapda ishtirok etayotgan shaxs yoki predmetlarning birlik yoki ko'plik holatini ifodalaydi. Shu tariqa, shaxs va son kategoriyalari til tizimining morfologik va sintaktik darajasida tahlil qilinadi.

O'zbek tili agglyutinativ tillar qatoriga kiradi va unda shaxs-son kategoriyasi asosan fe'l qo'shimchalari orqali ifodalanadi. Bu qo'shimchalar ega bilan fe'l o'rtasidagi grammatik aloqani ta'minlaydi va gapda ishtirok etayotgan subyektning shaxs va son jihatidan grammatik xususiyatlarini aniq ifodalaydi. Misol uchun, *men yozaman* va *biz yozamiz* gaplarida fe'lga qo'shilgan *-man* va *-miz* qo'shimchalari fe'lning birinchi shaxs birlik va ko'plik shaklida ekanligini ko'rsatadi. Bu esa o'zbek tilida morfologik jihatdan boylikni ta'minlaydi va gap tuzilishidagi grammatik bog'lanishni mustahkamlaydi [5; 153-154 — b].

Ingliz tili esa flektiv tillar qatoriga kirib, unda shaxs va son asosan shaxs olmoshlari va fe'lning ayrim fleksiyalari (o'zgaruvchan shakllari) orqali ifodalanadi. Ingliz tilida shaxs va son kategoriyasi morfologik jihatdan cheklangan bo'lib, faqat uchinchi shaxs birlik holda -s qo'shimchasi yordamida ifodalanadi. Masalan, *I write* va *He writes* gaplarida *write* fe'li birinchi shaxsda hech qanday o'zgarishsiz qo'llanilsa, uchinchi shaxs birlikda -s qo'shimchasi bilan o'zgaradi. Shuning uchun ingliz tilida shaxs va son kategoriyasining grammatik o'zgarishi asosan subyekt (ega) va fe'l o'rtasidagi sintaktik moslashuv orqali amalga oshiriladi [11; 2245-2249 — b]. Shaxs va son kategoriyalari har bir tilda turli funksional va grammatik tamoyillarga asoslanadi. O'zbek tilida bu kategoriya fe'l qo'shimchalari orqali keng ifodalansa, ingliz tilida

shaxs olmoshlari va fe'ning uchinchi shaxs birlik shaklidagi o'zgarishi orqali ifodalanadi. Bu farqlar har ikkala tilning morfologik va sintaktik tizimlarining o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiradi.

Mazkur maqolada o'zbek va ingliz tillaridagi shaxs va son kategoriyalarining morfologik va sintaktik jihatlari tahlil qilinib, ularning o'zaro qiyosiy taqqoslanishi amalga oshiriladi. Shu bilan birga, ushbu kategoriyalarning kommunikativ ahamiyati va grammatik tizimdagi roli keng qamrovda o'rganiladi. Bu esa til o'rganuvchilar va tilshunos olimlar uchun ikki tilning grammatik tuzilishini qiyosiy o'rganishda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Shaxs va son kategoriyasini o'rganishda mavjud adabiyotlarning lingvistik asoslari va tadqiqotlarida qo'llanilgan metodologiyalarni tahlil qilish muhimdir. Bu qismda mazkur mavzu bo'yicha ilgari o'tkazilgan ilmiy tadqiqotlarning qamrovi, asosiy yondashuvlari va ularning dolzarbligi o'rganiladi.

O'zbek tilida shaxs va son kategoriyasini tadqiq qilishda J.Buranov, U. Hashimov, H.Ismatullayev R.Sayfullayeva, B.Mengliyev, G.Boqiyeva, M.Qurbonova, Z.Yunusova va M.Abuzalova kabi olimlarning ishlari asosiy manba bo'lib xizmat qiladi. Ushbu olimlar o'zbek tilining morfologik tuzilishini, fe'ning shaxs va son shakllarini chuqur o'rgangan. Ayniqsa, o'zbek tilidagi fe'l qo'shimchalari orqali shaxs va sonni ifodalash usullari morfologik izchillik nuqtai nazaridan alohida tahlil qilingan. O'zbek tilida shaxs-son kategoriyasining sintaktik bog'lanishlari va gapdagi funksiyasi bo'yicha O'zbek tilining akademik grammatikasi ham muhim o'rin tutadi.

Ingliz tilida esa shaxs va son kategoriyasi Noam Xomskiy va Leonard Bloomfild kabi nazariyotchilarning ishlari asosida o'rganilgan. Xomskiyning generativ grammatika nazariyasi, ayniqsa, shaxs va sonning sintaktik strukturadagi o'rni va ularning gapdagi kommunikativ vazifasini o'rganishda muhim hisoblanadi. Ingliz tili bo'yicha zamonaviy tadqiqotlar esa uchinchi shaxs birlikda fe'lga -s qo'shimchasining qo'shilishi va uning kommunikativ ahamiyatiga qaratilgan. Shuningdek, ingliz tilida shaxs olmoshlari va ularning gapdagi funksiyasini tahlil qilgan R. Quirk va S. Greenbaum kabi tadqiqotchilarning ishlari alohida e'tiborga loyiqdir. Adabiyotlar tahlili bo'limida shuningdek, o'zbek va ingliz tillarida shaxs va son kategoriyasining qiyosiy tadqiqotlari ham keltiriladi. Bunda ikki tilning morfologik va sintaktik tuzilishidagi o'xshashlik va farqlar, shuningdek, bu kategoriyalarning kommunikativ funksiyalari qiyosiy-tipologik metod asosida tahlil qilinadi. O'zbek va ingliz tillari bo'yicha qiyosiy tadqiqotlar esa tilshunoslikda har bir tilning o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash va umumiy grammatik qonuniyatlarni belgilashda muhim ahamiyatga ega.

Metodologiya qismida esa tadqiqotda qo'llanilgan ilmiy usullar va yondashuvlar batafsil yoritiladi. Ushbu tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalaniladi:

1. **Qiyosiy-tipologik metod:** O'zbek va ingliz tillaridagi shaxs va son kategoriyalari strukturaviy va funksional jihatdan solishtiriladi. Bu metod har ikkala tildagi grammatik o'xshashlik va farqlarni aniqlashga yordam beradi.
2. **Deskriptiv (tasviriy) metod:** O'zbek va ingliz tillarida shaxs va son kategoriyasining grammatik va sintaktik funksiyalari tasviriy ravishda tahlil qilinadi. Fe'llarning shaxs va son qo'shimchalari bilan qanday o'zgarishi va gapdagi funksional roli yoritiladi.
3. **Korpus lingvistika:** O'zbek va ingliz tillarida real nutq namunalari asosida shaxs va son kategoriyalarining qo'llanilishi tahlil qilinadi. Matn korpuslaridan olingan ma'lumotlar tadqiqotning empirik asoslarini mustahkamlaydi.

4. **Nazariy-lingvistik yondashuv:** Tadqiqotda shaxs va son kategoriyalari nafaqat grammatik, balki semantik va pragmatik jihatdan ham tahlil qilinadi. Bu yondashuv grammatik shakllarning ma'noga va kommunikativ vaziyatga bog'liq holda qanday o'zgarishini aniqlash imkonini beradi.

Natija va muhokama. Bu kategoriya haqida so'z yuritar ekanmiz, har ikki tilda bir qancha farqli tomonlarining mavjudligini yaqqol ko'rishimiz mumkin. Bu farqlar esa quyidagilardan tarkib topgan:

	O'zbek tili	Ingliz tili
A	Shaxs-sonning turlari va shakllari ko'p	Birgina – s qo'shimchasidan iborat Mustasno tarzda to be/ shall/ will va boshqa modal va to'liqsiz fe'llarda qisman shaxs-songa nisbatan o'zgarishi mavjud
B	Shaxs-son qo'shimchalari fe'ldan boshqa so'z turkumlariga qo'shilib kesimlik vazifasini yasaydi.	-
C	Mayl, zamon kategoriyalari bilan chambarchas bog'liq	Faqat bitta zamon – present simple (hozirgi oddiy) zamon bilan bog'liq
D	Shaxs-son qo'shimchalari har doim bo'lgani uchun kishilik olmoshlari ishlatilmasa ham bo'ladi	Har bir gapda kishilik olmoshlari qo'llanilishi shart.
E	Nutqda shaxs-son shakllarining ko'chgan ma'nolari ham uchraydi	- (was-were istisno)

A) Shaxs-sonning turlari va shakllari

O'zbek tili fe'l so'z turkumi bo'yicha ingliz tili bilan taqqoslaganda qo'shimchalarga boy til desak ham bo'ladi. Ular orasida shaxs-son qo'shimchalari alohida o'ringa egadir. Ba'zi manbalarda shaxs-son qo'shimchalari 3 ga yana ba'zilarida 4ga bo'lib o'rganilgan. Bu ularning mayl va zamon kategoriyalari bilan o'zaro bog'liqligidandir [9; 108-116 — b]. Misol uchun:

- 1) O'tgan zamonning –gan, hozirgi va kelasi zamonning –yap, — a, — moqchi qo'shimchalarini olgan fe'llarga shaxs-sonning quyidagi affikslari birga keladi:

Shaxs	Birlik	Ko'plik
I	- man	- miz
II	- san	- siz
III	- 0	- (lar)

- 2) O'tgan zamonning – di va – gan qo'shimchasi bilan birga keladigan “edi” to'liqsiz fe'li, shuning bilan birga shart maylining –sa qo'shimchasi bilan birga kelgan fe'llarga quyidagi shaxs-son qo'shimchalari ishlatiladi.

Shaxs	Birlik	Ko'plik
I	- m	- k
II	- ng	- ngiz
III	- 0	- (lar)

- 3) – gan va -(a)yotgan qo'shimchalarini olgan fe'l "yo'q" so'zi bilan birga kelganda shaxs-sonning shu kabi qo'shimchalari birga qo'llaniladi.

Shaxs	Birlik	Ko'plik
I	- im yo'q	- imiz yo'q
II	- ing yo'q	- ingiz yo'q
III	- i yo'q	- (lar)

- 4) Sof buyruq maylidagi fe'llarga quyidagi shaxs-son qo'shimchalari qo'shib, buyruq-istak mayli hosil qilinadi

Shaxs	Birlik	Ko'plik
I	- ay	- aylik
II	- o/ — gin	- ing(giz)
III	- sin (lar)	- ishsin

Qadimgi ingliz tilida shaxs-son kategoriyasi ham uch guruhdan tashkil topgan, ammo yillar davomida ular kamayib bugungi kunda ikki xil turdagi shaxs-son shakllariga ega bo'lgan. Ular belgili – s qo'shimchasini olgan shaxs-son va belgisiz – s qo'shimchasini olmagan shaxs-son shakllaridir [1; 93-120 -b].

Shaxs	Birlik	Ko'plik
I	-	-
II	-	-
III	-(e)s/ — (ie)s	-

Ammo bu jarayon ham ancha chegaralangan bo'lib, fe'lga –s shaxs-son qo'shimchasi qo'shilishi faqatgina present simple (hozirgi oddiy) zamondagina uchraydi. Shu o'rinda –s qo'shimchasining yana bir necha xil allomorflari borligini ta'kidlab o'tamiz. Qolgan barcha zamonlarda shaxs va son istisno ravishda quyidagi ko'makchi fe'llar bilan yuzaga chiqadi: *To be, will/shall, have/ has*

I speak the Uzbek language We speak the Uzbek language
You speak the Italian language You speak the Italian language
He/ she speaks the Malay language They speak the Malay language

To be ko'makchi fe'li hozirgi zamonda *am/ is/ are* kabi shaxs va sonda tustlansa, o'tgan zamonda *was/ were* va kelasi zamonda faqat *will/ shall be* ko'rinishida tustlanadi. Bu vaziyatda to be va uning shakllari o'zbek tilida hozirgi zamon uchun *–man, — san, -miz, -siz, -lar*¹ qo'shimchalarini olgan bog'lama turlari kabi tarjima qilinsa, o'tgan zamonda *edi, edim, edik* kabi, kelasi zamonda esa – a qo'shimchasiga qo'shilgan *–man, -san, -siz, -lar* affikslarining qo'shilmasidan hosil qilinadi. Ammo *to be* fe'li shaxs-son qo'shimchalariga emas, o'zbek tilidagi bog'lamalarga teng keladi. Shu jihatdan u –s qo'shimchasi, *will/ shall* va *have/has* fe'llaridan farqlanadi [4; 1-9 — b].

I am a teacher. – Men o'qituvchiman He is 17. –U 17 yoshda_

¹ Shuni eslatib o'tish joizki yuqoridagi qo'shimchalar fe'lga qo'shilsa shaxs-son, fe'ldan boshqa ismlarga qo'shilsa bog'lama deb nomlanadi.

I was a teacher. – Men o‘qituvchi edim He was 17. – U 17 yoshda edi

I will be a teacher. – Men o‘qituvchi bo‘laman He will be 17. – U 17 yosh bo‘ladi.

Have fe‘li ko‘makchi fe‘l bo‘lishdan tashqari *bor bo‘lmoq* ma‘nosida mustaqil fe‘l bo‘lib ham keladi. Bundan tashqari, boshqa so‘z turkumlaridagi so‘zlar bilan birikib birikma holatida *bor bo‘lmoqdan* tashqari turli ish-harakat ma‘nolarini bildirib keladi. Bu vaziyatda *have* fe‘li III shaxs birlikda *has* ko‘rinishiga o‘zgaradi va bu ham faqatgina present simple (hozirgi zamon) da ro‘y beradi.

I **have** a pen. – Menda ruchka bor We **have** a pen. – Bizda ruchka bor

You **have** a pen. – Senda ruchka bor You **have** a pen. – Sizlarda ruchka bor

He/she **has** a pen. – Unda ruchka bor They **have** a pen. – Ularda ruchka bor

Will/ shall ham kelasi zamonda *shall* ko‘makchi fe‘lining *I* va *we* olmoshlariga, *will* esa qolgan barcha olmosh turlariga qo‘shilib kelishiga ko‘ra shaxs va sonda tuslanadi. Ammo bu qoida zamonaviy ingliz tili grammatikasidan va asosan nutqdan asta sekinlik bilan chiqib ketmoqda.

I shall open the door.

We shall open the door

You will open the door.

You will open the door

He/she will open the door.

They will open the door.

B) Shaxs-son qo‘shimchalari fe‘ldan boshqa so‘z turkumlariga qo‘shilish hodisasi

O‘zbek tilida bu hodisa aniq mavjud bo‘lib, fe‘ldan tashqari ot sifat olmosh kabi boshqa so‘z turkumlariga qo‘shilib, ularda kesimlik vazifasini hosil qiladi [13; 189 b]. Misol uchun: *Bizlar yaxshimiz. Men yaxshi o‘qituvchiman. Bularning barchasiga sababchi ulardir.*

Ingliz tilida bu holatni deyarli kuzatmaymiz. O‘zbek tilidagi shaxs-son qo‘shimchalariga nisbatan teng bo‘lgan –s qo‘shimchasi fe‘ldan boshqa hech qaysi so‘z turkumlariga qo‘shilib kelmaydi. Ammo istisno bo‘lgan *to be* va *uning shakllari* haqida bu fikrni ayta olmaymiz [8; 19 b]. Sababi *to be* fe‘li tarjima jihatida *bo‘lmoq, bo‘lish* deb tarjima qilinsa ham vazifa jihatidan o‘zbek tilidagi bog‘lamalarga tengdir. Shu jihatdan ingliz tilidagi holat (condition sentences) gaplarini yasashda u ega bilan ot, sifat, olmosh va son so‘z turkumidagi so‘zlarni bog‘laydi va ularni ot –kesimga aylantiradi. Faqat ingliz tilida qaysi so‘z turkumi bilan birga kelishiga qarab ular bir necha xil kesim turlariga bo‘linadi. Misol uchun: predicate noun — ot-kesim, predicate adjective — sifat-kesim, predicate pronoun – olmosh-kesim, predicate adverb – ravish-kesim.

I am good. – Men yaxshiman We are new. – Biz yangimiz

You are 20. – Sen 20dasan You are pupils. – Sizlar o‘quvchilarsizlar

It is for you. – Bu sen uchun They are happy. – Ular baxtli

Demak yuqoridagi “*I am good – men yaxshiman*” gapi sifat-kesim (predicate adjective) bo‘lsa, “*It is for you – bu sen*” uchun gapi olmosh-kesim (predicate pronoun) hisoblanadi. O‘zbek tilida bu turlarning barchasi ot-kesim nomi ostida birlashadi. Albatta bular turli zamonlarda keladi: *It was sunny yesterday. – Kecha quyoshli edi* (predicate adjective — sifat-kesim).

C) Mayl, zamon kategoriyalari bilan chambarchas bog‘liqligi

O‘zbek tilida shaxs-son shakllari o‘zi qo‘shilayotgan zamon va mayl turiga bog‘liq hisoblanadi. Ya‘ni ba‘zi shaxs-son qo‘shimchalari o‘tgan zamon bilan birga kelsa, ba‘zilari mayl kategoriyasining faqat buyruq-istak mayli bilan qo‘shilib keladi [10; 217-220 — b]. Bu hodisa yuqoridagi *Shaxs-sonning turlari va shakllari* qismidagi jadvallarda ham aniq yoritilib berilgan.

Ingliz tilida shaxs-son qo‘shimchalariga qisman teng kelgan –s qo‘shimchasi esa present simple tense (hozirgi oddiy zamon) dan tashqari boshqa hech qanday mayl va zamonlar bilan bog‘lanamidi. Lekin “*have*” ko‘makchi fe‘li vazifasida ham mustaqil fe‘l vazifasida ham present simple tense (hozirgi oddiy zamon) dan tashqari present perfect (hozirgi tugallangan) va present perfect continuous (hozirgi tugallangan davomli) zamonlarda ham shaxs va sonda “*has*” sifatida tuslanadi. Ammo bu tuslanish har doimgidek faqat III shaxs birlikka nisbatan uchraydi:

He drinks coffee. – U kofe ichadi

He has a cup of coffee. – Unda bir funjon kofe bor

He has been to London. – U Londondan bo‘lgan

He has been travelling for 6 months. – U 6 oydan beri sayohat qilib kelayapti.

D) Kishilik olmoshlarining birga qo‘llanilish jihati

Ona tilimizda bu oddiy hol hisoblanib, har bir shaxsning alohida shaxs-son qo‘shimchalari bo‘lgani uchun ko‘pgina hollarda gapda kishilik olmoshlarini birga qo‘llamasa ham, ish-harakatni kim tomonidan bajarilayotganini bilish qiyin emas. Misol uchun: *Men o‘qidim – o‘qidim. Sen chiroylisan – chiroylisan.*

Mustasno tarzida III shaxs birlik va ko‘plik shakllarini keltirishimiz mumkin. Ularning qo‘shimchalari bir xil bo‘lgani uchun ba‘zida birgina gapning o‘zi bilan ish-harakatni bir kishi yoki ko‘pchilik tomonidan bajarilganligini anglash murakkab bo‘lib qoladi: *U yozdi – yozdi. Ular yozdi – yozdi.*

Ingliz tilida shaxs-son qo‘shimchalari deyarli yo‘q bo‘lgani uchun kishilik olmoshlarining birga qo‘llanilishi shartdir. Ularsiz ish-harakatning aynan kim tomonidan bajarilganini bilishning I koni qolmaydi [7; 547 b]. Xattoki III shaxs birlikda keluvchi – s qo‘shimchasini olgan fe‘l ham bu shaxsning jonli yoki jonsiz, erkak yoki ayol ekanligini aniqlashtirib berolmaydi: *She comes – u keladi/ He comes – u keladi/ It comes – bu keladi (jonsiz narsalar yoki hayvonlarga nisbatan). Comes/ Comes/ Comes.* Shu sababdan, o‘zbek tilidan ingliz tiliga tarjima qilish jarayonlarida ham agar o‘zbek tilida kishilik olmoshlari qatnashmagan bo‘lsa, shaxs-son qo‘shimchalari orqali aniqlashtirilib kishilik olmoshlari bilan birga yoziladi: *Akam bilan birga universitetga bordim. – I went to the university with my brother.* Ingliz tilidan o‘zbek tiliga tarjima jarayonlarida esa buning ahamiyati yo‘q: *We were nominated with awards. – Mukofot bilan taqdirlandik/ Biz mukofot bilan taqdirlandik.* Ko‘rinib turganidek o‘zbek tilida hatto kishilik olmoshi qatnashmagan gap kishilik olmoshi qatnashgan gapdan ancha lo‘ndaroq holatda bo‘ladi.

E) Nutqda shaxs-son shakllarining ko‘chgan ma‘nolarda ham uchrashi

O‘zbek tilida ingliz tiliga qaraganda bu hodisa ham ancha keng tarqalgan bo‘lib, oddiy nutqimizda deyarli har kuni eshitishimiz mumkin. Bu vaziyat bilan biz oddiygina shaxs-son qo‘shimchalarini o‘zgartirish orqali kamtarlik, manmanlik, hurmat, shaxsning nutqi o‘ziga qaratilganlik kabi ma‘nolarini berishimiz mumkin. Ammo xohlagan shaxs-son qo‘shimchalarini boshqa shaxslarga qo‘shib qo‘ya olmaymiz, balki bu qoida ham ma‘lum bir shaxs-son qo‘shimchalari va shaxs turlari doirasida chegaralanganidir. Misol uchun, I shaxs ko‘pligi (biz) uning birligi o‘rnida qo‘llanilsa (men): *Biz tayyormiz;* fe‘lning I shaxs birligi (men) o‘rnida II yoki III shaxs birlik/ko‘plik (sen, sizlar, u , ular) qo‘llanilsa: *Olima qiz, mana ilmiy ishni ham yozib bo‘ldilar;* fe‘lning II shaxs ko‘pligi (sizlar) o‘rnida I shaxs ko‘plik (biz) ishlatilsa va kishi/ odam

kabi soʻzlar bilan I shaxs birlik (men) oʻrnida II shaxs (sen/siz, sizlar) ishlatilsa sodir boʻladi [12;366-371 — b].

Ingliz tilida shaxs-son qoʻshimchasi boʻlmish – s qoʻshimchasi hech qachon *he/she/it* (u)dan boshqa shaxslarga qoʻshilmaydi va boshqa koʻchma maʼnolarni ham bermaydi. Ammo *to be* feʼlining Conditional IIga kiruvchi noreal qoʻshma gapida kelishida yuqoridagi hodisani qisman koʻrishimiz mumkin. Bunda aslida birlikdagi shaxslarga nisbatan **was** kelishning oʻrniga **were** to be formasi ishlatiladi va shu bilan noreallik ifodalanadi.

If I were you, I would finish my work earlier. – **Oʻrningda boʻlganimda** ishimni ertaroq tugatgan boʻlardim (demak oʻrnida boʻla olmaydi).

If he were here, he would make everyone be happy now. – Agar u shu yerda **boʻlganida edi**, hozir hammani xursand qilib oʻtirgan boʻlar edi (demak hozir u buyerda emas).

Agar yuqoridagi gaplar oʻzi bilan birga kelishi kerak boʻlgan to be feʼllari bilan birga qoʻllanilganda, gap maʼnosi ham oʻzgargan boʻlardir. Ammo eslatib oʻtamiz ingliz tilida ular aynan shu ergashgan qoʻshma gapda kelishi uchun to be feʼli oʻzgargan holatda kelishi kerak [2; 788-793 — b].

Shu kabi farqli tomonlaridan tashqari, ingliz va oʻzbek tillaridagi shaxs-son qoʻshimchalarining birlashtiruvchi jihatlari ham mavjud boʻlib, ular quyidagilardir:

		Oʻzbek tili	Ingliz tili
A	Nafaqat shaxsni balki sonni ham ifodalaydi	+	+
B	Harakat bajaruvchisi bilan ish-harakatni bogʻlaydi, yaʼni ega bilan kesimni semantik va morfologik jihatdan birlashtiradi	+	+
C	I/ II/ III shaxs turlariga boʻlinib, kishilik olmoshlari bilan ifodalanadi	+	+
D	I/ II/ III shaxs turlari oʻz navbatida birlik va koʻplik kabi guruhlariga boʻlinadi	+	+

A) Nafaqat shaxsni balki sonni ham ifodalaydi

Har ikkala tilda ham bu hodisa mavjud boʻlib, birlik va koʻplik maxsus usullar yordamida hosil qilinadi. Bu jarayon orqali maʼlum bir ish-harakatni bir kishi yoki bir kishidan ziyod odamlar tomonidan amalga oshirilgan yoki oshirilmaganini anglashimiz mumkin boʻladi. Misol uchun koʻplik (plurality), oʻzbek tilida kishilik olmoshlarining koʻpligi va koʻplik maʼnosini beruvchi shaxs-son qoʻshimchalari orqali amalga ohsa, ingliz tilida ham koʻplikdagi kishilik olmoshlari va belgisiz koʻrinishdagi shaxs-son kategoriyasi bilan ifodalanadi. Birlik esa (yaʼni ish-harakatni faqat bir kishi tomonidan bajarilgani) oʻzbek tilida birlik maʼnosida keluvchi kishilik olmoshlari va shaxs-son qoʻshimchalari bilan yuzaga chiqsa, ingliz tilida ham birlik maʼnosidagi kishilik olmoshlari va birgina hozirgi zamon uchun belgili shakl -s qoʻshimchasi bilan hosil qilinadi [3; 368-371 — b].

I shaxs birlik– men/ I

I shaxs koʻplik – biz/ we

II shaxs birlik – sen/ you

II shaxs koʻplik – sizlar/ you

III shaxs birlik – u/ he, she, it

III shaxs koʻplik – ular/ they

B) Harakat bajaruvchisi bilan ish-harakatni bog'laydi

Ma'lumki, bajaruvchi shaxs bilan bajariladigan ish o'rtasidagi munosabat tilshunoslikda predikativlik deyiladi [13; 189 b]. Bu esa albatta har ikki tilda shaxs-son kategoriyasi orqali amalga oshiriladi. Faqat yana bir bor ta'kidlab o'tish kerakki, o'zbek tilida bu aniqroq bayon qilinadi. Misol uchun, o'zbek tilida har bir shaxsning alohida shaxs-son qo'shimchalari bor bo'lib, biz shunchaki ish-harakat ifoda etayotgan so'zning o'zidan uning bajaruvchisi kim ekanligini deyarli aniq ayta olamiz. Ammo ingliz tilida yagona "go" so'zi orqali harakat bajaruvchisi kim ekanligini aniqlab bo'lmaydi. Sababi, "go" belgisiz shaklida I, we, you, they kabi olmoshlarga ham birdek to'g'ri keladi. Albatta III shaxs birlik bundan mustasno.

Men maktabga **boraman**. – **I go** to school

Sen maktabga **borasan**. – **You go** to school

Biz maktabga **boramiz**. – **We go** to school

U maktabga boradi. – **He goes** to school

C. I/ II/ III shaxs turlariga bo'linib, kishilik olmoshlari bilan ifodalanadi

O'zbek va ingliz tillarida aynan kishilik olmoshlari ishtiroki bilan shaxs-son ifodalanadi va ular quyidagilardir:

Shaxs-son	O'zbek (birlik)	Ingliz (singular)	O'zbek (ko'plik)	Ingliz (plural)
I	Men	I	Biz	We
II	Sen/Siz	You	Sizlar	You
III	U	He/She/ It	Ular	They

Yuqorida ko'rinib turganidek har ikki tilda shaxs-son yana ikki turga birlik va ko'plik guruhlariga bo'linib ketmoqda.

Xulosa. Xulosa qilib, ingliz va o'zbek tillaridagi shaxs-son kategoriyasini o'rganib ular o'rtasidagi o'xshash tomonlardan farqli jihatlar ko'pligini ko'rishimiz mumkin. O'zbek tili boy til ekanligining yana bir guvohi sifatida shaxs-son qo'shimchalari va ular yetkazadigan ma'nolarning ko'pligida yana bir bor ma'lum bo'ladi. Afsuski bu kategoriya ingliz tilida yildan yilga o'z kuchini yo'qotib bormoqda. Misol sifatida hozirgi zamon (present simple) he/she/ It olmoshlariga nisbatan ishlatiladigan yagona – s qo'shimchasi ham hozirgi ingliz tili nutqida o'z ahamiyatini yo'qotib, ishlatilmasdan ketsa ham oddiy holatga aylanib bormoqda. Istisno bo'lgan *to be, have/has va will/ shall* ko'makchi fe'llari ham shu holatga yaqinlashib bormoqda. Masalan, *shall* ning o'rniga *will* fe'lining ishlatilishi va buni grammatik jihatdan to'g'ri deb tan olinishi, og'zaki nutqda *to bening* inkor holatidagi barcha shakllari o'rnida *ain't (am not, is not, are not)* qo'llanilishini aytib o'tsak bo'ladi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Friederike Moltmann. Plural Reference and Reference to a Plurality. Unity and Plurality. Philosophy, Logic, and Semantics. Oxford, England: Oxford University Press, 2016. – 93-120 p.
2. HouKa Chan, Hao Tan, Ruiqi Xiao. Research on the Effects of Plurality on Minds. Proceedings of the 2022 6th International Seminar on Education, Management and Social Sciences, 2022. – 788-793 p.
3. Jabborova Aziza Jobirovna. The Category of Person in English Grammar. Modern Science and Research, 2023. – 368-371 p.

4. Jillian Mcilwain, Peter Peterson. Signaling Plurality in Learner English. Proceedings of the 2004 Conference of the Australian Linguistic Society, 2005. – 1-9 p.
5. J.Buranov, U. Hashimov, H.Ismatullayev, Ingliz tili grammatikasi. O'quv qo'llanma. – T., "O'qituvchi nashriyoti", 1974. – 351 b.
6. J.Bo'ronov. Ingliz va O'zbek tillari qiyosiy grammatikasi. O'quv qo'llanma. – T., "O'qituvchi nashriyoti", 1973. – 279 b.
7. Karimova Kamola Lutfullayevna. Tense, Person, Number in English Grammar. O'zbekistonda Fanlararo Innovatsiyalar va Ilmiy tadqiqotlar Jurnal, 2023. – 547 p.
8. Mohammed Jasim Betti. Grammatical Person and Number. Research Gate, 2022. – 19 p.
9. N.Turniyozov, A. Rahimov, O'zbek tili. O'quv – uslubiy qo'llanma. - Samarqand. 2006. – 147 b.
10. R.Sayfullayeva, B.Mengliyev, G.Boqiyeva, M.Qurbonova, Z.Yunusova, M.Abuzalova. Hozirgi O'zbek adabiy tili. O'quv qo'llanma. – T., "Fan va texnologiya", 2009. – 416 b.
11. Suzana Ejupi, Lindita Skenderi. Grammatical Categories of Verb in English and Albanian. Knowledge International Journal, 2018. – 2245-2249 p.
12. Sh.Shoabdurahmonov, M.Asqarova, A.Xojiyev, I.Rasulov, X.Doniyorov. Hozirgi O'zbek adabiy tili I qism. – T., "O'qituvchi", 1980. – 443 b.
13. X.S.Muxitdinova., D.Xudoyberganova., I.Umirov., N.Jiyanova., T.Yusupova. Hozirgi O'zbek Adabiy Tili. O'quv qo'llanma. – T., "O'qituvchi", 2004. – 189 b.

Internet saytlari:

1. [Articles: Singular vs. Plural | Edanz Learning Lab](#)
2. <https://www.aje.com/arc/editing-tip-singular-and-plural-forms-scientific-writing/>
3. <https://journals.openedition.org/acs/12386>
4. <https://www.unisa.ac.za/sites/corporate/default/Unisa-Open/OER-@-Unisa/Linguistics/Grammatical-categories>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 12 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali
2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli
guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.
Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:
100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:
scienceproblems.uz@gmail.com
Bog‘lanish uchun telefonlar:
(99) 602-09-84 (telegram).